

НАДЕЖДНОСТ И ВАЛИДНОСТ НА ВЪПРОСНИК ЗА ОЦЕНКА НА СТИГМАТА И АВТОСТИГМАТА

Теменужка Матева Дечкова-Новакова

Център за психично здраве – Русе

Summary: The main objective of the work is to create and **approve** instruments for assessing the psycho-social rehabilitation of people with mental disabilities, in particular stigmatization and auto-stigmatization and the quality of life as elements of the psychosocial adaptation of the users.

Цел на изследване

Основната цел на работата е насочена към създаване и апробиране на инструментариум за оценка на психо-социална рехабилитация на лица с психични увреждания и в частност стигматизация и автостигматизация и качество на живот, като елементи от психосоциалната адаптация на потребителите. Тази цел е свързана емпирично доказване на ефективността на използваните модели на социална адаптация и интеграция и промяна в качеството на живот в ЦПЗ – Русе. **Предмет** на изследването са потребители на психосоциална рехабилитация включени в програмите за адаптацията и социалната интеграция на лицата с психични увреждания в модела на ЦПЗ –Русе.

Обхват на изследване

Експериментална група от 300 пациенти от ЦПЗ-Русе.

– такива с дългогодишно хронично протичане на психичното заболяване, с личностова промяна и когнитивен дефицит без да могат да осъществяват трудова дейност;

– пациенти с умерено изразен когнитивен дефицит, с частично запазен ресурс за осъществяване на трудова дейност, които работят в така наречената „защитена среда“;

– сравнително млади пациенти с кратковременна анамнеза за психично заболяване, със запазен когнитивен ресурс, които могат да осъществяват дейност на преходни и конкурентни работни места в общността.

Критерии за включване в изследването

– да са на възраст от 18 до 70 години;

– да са с уточнена психиатрична диагноза;

– да не са в спешно психично състояние по смисъла на действащата нормативна уредба в Р България;

– да не са поставени под запрещение;

– рискът от агресивно и/или автоагресивно поведение да е нисък при включване;

– да са с дългогодишно хронично протичане на психичното заболяване, с личностова промяна и когнитивен дефицит без да могат да осъществяват трудова дейност;

– да са с умерено изразен когнитивен дефицит, с частично запазен ресурс за осъществяване на трудова дейност, които работят в така наречената „защитена среда“;

– сравнително млади пациенти с кратковременна анамнеза за психично заболяване, със запазен когнитивен ресурс, които могат да осъществяват дейност на преходни и конкурентни работни места в общността;

– деклариране на писмено информирано съгласие за участие в програмата, получено от пациента, когато е на доброволно лечение.

Критерии за изключване от изследването

- възраст под 18 години и над 80 години;
- без уточнена психиатрична диагноза;
- поставени под запрещение лица.

Етапи на изследването

Първи етап

В този етап, ще се разработят два инструмента за оценка на качеството на живот и ежедневно функциониране, както и въпросник за оценка на стигматизация и автостигматизация.

За целта ще се изследват 300 потребители на програмите за социална рехабилитация и адаптация, които са включени в дейностите извършвани в ЦПЗ – Русе, както и техните близки и медицински специалисти, които работят с тях.

За целта, ще се бъдат направени поредица от психометрични анализа свързани с надеждността на разработваните инструменти.

Втори етап

Този етап включва статистическа обработка на получените данни, анализи на данните от статистическата обработка, изводи и препоръки за изследването.

Статистически методи

Дескриптивна статистика

Описание на изследваните параметри включени в изследването като демографски параметри – пол, възраст и т.н. както и параметри на общата оценка на състоянието.

Статистическата значимост на изследваните резултати (ефекти) се вижда по стойността на оцененото ниво на значимост p . Стойността на p . се

интерпретира като вероятността за грешка при отхвърляне хипотезата за нулев ефект (грешка от първи род). Колкото е по-малко p толкова е по-сигурно отхвърлянето на нулевата хипотеза и съответно приемане на предположението, че наблюдаваният ефект е статистически значим. Нулевите хипотези се отхвърлят обикновено при $p < 0.05$ (<5%). При стойности близки до праговата се казва, че ефектът е маргинално значим.

Линейният коефициент на корелация показва посоката и силата на линейната статистическа асоциация между променливите, за които е пресметнат.

Вътрешната консистентност оценява резултатите на отделните пунктове в рамките на един тест.

Алфа на Cronbach

Този показател отразява вътрешната консистентност между пунктовете/въпросите в даден инструмент. Колкото е по-близък до 1, толкова консистентността (т.е. вътрешната надеждност) е по-висока.

Split-half reliability

Ще бъде използван този вид анализ на надеждността, като се раздели въпросника на две и се направи корелационен анализ.

Описание на извадката

Извадката е съставена от 300 потребители на психосоциална рехабилитация, като техните характеристики, ще бъдат представени в табличен и графичен вид.

Таблица Пол

		Честота	Процент	Валиден Процент	Кумулативен Процент
Валиден	Женски	141	47,0	47,0	47,0
	Мъжки	159	53,0	53,0	100,0
	Общо	300	100,0	100,0	

Таблица Възраст

		Честота	Процент	Валиден Процент	Кумулативен Процент
Валиден	18-21 год.	8	2,7	2,7	2,7
	22-30 год.	25	8,3	8,3	11,0
	31-35 год.	48	16,0	16,0	27,0
	36-46 год.	69	23,0	23,0	50,0
	47-55 год.	52	17,3	17,3	67,3
	над 55 год.	98	32,7	32,7	100,0
	Total	300	100,0	100,0	

Таблица Етническа принадлежност

		Честота	Процент	Валиден Процент	Кумулативен Процент
Валиде н	Българи	246	82,0	82,0	82,0
	Турци	41	13,7	13,7	95,7
	Роми	11	3,7	3,7	99,3
	Други	2	,7	,7	100,0
	Общо	300	100,0	100,0	

Таблица Местоживееие

		Честота	Процент	Валиден Процент	Кумулативен Процент
Валиде н	Град - обл. център	243	81,0	81,0	81,0
	Град - общ. център	14	4,7	4,7	85,7
	Село - общ. център	6	2,0	2,0	87,7
	Село	37	12,3	12,3	100,0
	Общо	300	100,0	100,0	

Таблица Фамилна обремененост с психични заболявания /линия

		Честота	Процент	Валиден Процент	Кумулативен Процент
Валиде н	Няма данни	230	76,7	76,7	76,7
	Фамилна обремененост по майчина линия	37	12,3	12,3	89,0
	Фамилна обремененост по бащина линия	28	9,3	9,3	98,3
	Фамилна обремененост по майчина и бащина линия	5	1,7	1,7	100,0
	Общо	300	100,0	100,0	

Таблица Фамилна обремененост с психични заболявания /характер

		Честота	Процент	Валиден Процент	Кумулативен Процент
Валиде н	Няма данни	227	75,7	75,7	75,7
	Алкохолна болест	18	6,0	6,0	81,7
	Умствена изостаналост	8	2,7	2,7	84,3
	Шизофрения	34	11,3	11,3	95,7
	БАР	4	1,3	1,3	97,0
	Друго /отбележете	9	3,0	3,0	100,0
	Общо	300	100,0	100,0	

Таблица Екзогенни разстройства

		Честота	Процент	Валиден Процент	Кумулативен Процент
Валиде н	Няма данни	212	70,7	70,7	70,7
	ЧМТ	21	7,0	7,0	77,7
	Хронични интоксикации	12	4,0	4,0	81,7
	Хронични соматични заболявания /отбележете/.	55	18,3	18,3	100,0
	Общо	300	100,0	100,0	

Таблица Диагноза по МКБ 10

		Честота	Процент	Валиден Процент	Кумулативен Процент
Валиде н	F 20.0	170	56,7	56,7	56,7
	F31-33	46	15,3	15,3	72,0
	F41	13	4,3	4,3	76,3
	Друга	54	18,0	18,0	94,3
	Повече от едно	17	5,7	5,7	100,0
	Общо	300	100,0	100,0	

Таблица Начало на заболяването

		Честота	Процент	Валиден Процент	Кумулативен Процент
Валиде н	Свръхостро начало, моментът може да се установи с точност до няколко часа или дни	24	8,0	8,0	8,0
	Остро начало, може да се установи с точност до една седмица	38	12,7	12,7	20,7
	Умерено остро начало, промените се забелязват в период до един месец	94	31,3	31,3	52,0
	Постепенна промяна в период до 6 месеца	91	30,3	30,3	82,3
	Подмолно начало, промените са започнали повече от 6 месеца преди да е станало ясно че пациентът е болен	53	17,7	17,7	100,0
	Общо	300	100,0	100,0	

Параметри за надеждност на инструментите

**Въпросник за оценка на стигмата и автостигмата – попълван
от потребители**

Алфа на Кронбах

Таблица Скала за надеждност на Алфа на Кронбах

Cronbach's alpha	Internal consistency
$0.9 \leq \alpha$	Отлична
$0.8 \leq \alpha < 0.9$	Добра
$0.7 \leq \alpha < 0.8$	Приемлива
$0.6 \leq \alpha < 0.7$	Под въпрос
$0.5 \leq \alpha < 0.6$	Лоша
$\alpha < 0.5$	Неприемлива

Таблица Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,901	44

Както се вижда от таблицата, коефициент на надеждност на този въпросник е 0,90, което е отлична надеждност.

Split-half reliability

Таблица Описателна статистика

	Ср.ст.	Ст.откл.	Брой
Айтеми от 1 до 22	57,7100	7,70696	300
Айтеми от 22 до 44	59,2600	7,73727	300

Таблица Корелации

		Айтеми от 1 до 22	Айтеми от 22 до 44
Айтеми от 1 до 22	Pearson Correlation	1	,716**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	300	300
Айтеми от 22 до 44	Pearson Correlation	,716**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	300	300

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

В обобщение въпросника показва отлични параметри на вътрешна надеждност, като и висока Split-half надеждност.

Въпросник за оценка на стигмата и автостигмата – попълван от близки

Алфа на Кронбах

Таблица Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,722	49

Както се вижда от таблицата, коефициент на надеждност на този въпросник е 0,72, което е приемлива надеждност.

Split-half reliability

Таблица Описателна статистика

	Ср.ст.	Ст.откл.	Брой
Айтеми от 1 до 25	65,3500	9,93146	100
Айтеми от 26 до 49	68,6100	6,81486	100

Таблица Корелации

		Айтеми от 1 до 25	Айтеми от 26 до 49
Айтеми от 1 до 25	Pearson Correlation	1	,390**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	100	100
Айтеми от 26 до 49	Pearson Correlation	,390**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	100	100

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

В обобщение въпросника показва приемлива параметри на вътрешна надеждност, като и средна Split-half надеждност.

Въпросник за оценка на стигмата и автостигмата – попълван от медицински специалисти

Алфа на Кронбах

Таблица Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,771	44

Както се вижда от таблицата, коефициент на надеждност на този въпросник е 0,90, което е приемлива надеждност.

Split-half reliability

Таблица Описателна статистика

	Ср.ст.	Ст.откл.	Брой
Айтеми от 1 до 24	69,2990	5,44894	97
Айтеми от 25 до 44	47,8182	3,56102	97

Таблица Корелации

		Айтеми от 1 до 24	Айтеми от 25 до 44
Айтеми от 1 до 24	Pearson Correlation	1	,465**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	97	97
Айтеми от 25 до 44	Pearson Correlation	,465**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	97	99

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

В обобщение въпросника показва приемлива параметри на вътрешна надеждност, като и средна Split-half надеждност.

Заклучение

Представения въпросник съдържащ три паралелни форми, показва много добри до приемливи параметри за надеждност. За пръв път в България е представен изцяло българска разработка, базирана на практическа основа и в съответствие с международните представи за надеждност и валидност инструмент. Този инструмент може би трябвало да бъде въведен в практиката от една страна с цел базисна оценка за включване, а от друга с цел измерване на ефективността.

Използвана литература

1. Калинов, К. (2010) Статистически методи в поведеческите и социалните науки. Второ преработено и допълнено издание. НБУ, София.
2. Гатев, К. (1995) Въведение в статистиката. ЛИА, София.
3. Хейг, П. и П. Харис, (1994) Сондажи и статистика. Делфин Прес, Бургас.
4. Хейг, П. (1994) Анкетиране. Делфин Прес, Бургас.
5. Хейг, П. (1994) Изготвяне на маркетинговия въпросник. Делфин Прес, Бургас.